e-NYELVMAGAZIN.HU

Ázsia előz

Balázs Géza - 2012. 12. 04.

Ázsia tevékenykedik

Milyen egy ázsiai család? Leginkább az jellemzi, hogy senki nem tétlen. Mindenki csinál valamit. A gyerekek mindenhol tiszta, az iskola által előírt színes egyenruhában bandukolnak az iskolába: Kambodzsában, Laoszban, de Mianmarban (Burma) is. Az egyszerű, vesszőből, nádból, fából, bádogból épült kunyhók körül mindenki tevékenykedik. Földet művel, állatot legeltet, horgászik, tesz-vesz. Az utak menti patakokban-forrásokban mosnak, mosakodnak. Mindenhol árulnak valamit. Nem szenvedhetsz szükséget semmiben, mert előbb-utóbb megszerezik. Mindennap útba ejtik a sztúpát, friss virágot visznek, imádkoznak. „Ma holdtölte van, gyertek este a sztúpához" csalogatnak friss ismerőseink. Sportolnak: foci, kosárlabda, Laoszban, Vietnamban, Kambodzsában „tyentyó", azaz lábtoll-labda. A városokban a köztereken divat az aerobik. Menő nyugati és ázsiai folklór ihletettségű modern zenére egyaránt. Egész januárban zajlik a kínai újév ünneplése: a hangos sárkányozás. Kis teherautóval sárkányjátékot játszó kamaszok érkeznek, megszállnak egy vendéglőt, házat, végül hangos petárdadurrogtatással (s gondolom, némi támogatással) távoznak. Ázsia énekel. A tévékben folyamatos a karaoké – leginkább helyi muzsikákra.

Hogyan indul egy vállalkozás? Például úgy, hogy valaki kimegy az utcára főzni. Mindig akad vendég. Láttam borbélyt is. Hogy lesz valaki borbély? A „vállalkozó" szerez egy széket, meg egy ollót. És attól kezdve hajat vág. A szabad ég alatt,

illetve esetleg egy kis tetőt eszkábál a szék fölé. Ha ügyes, ő lesz a környék borbélya. Sok fiatal idegenvezetéssel próbálkozik. Nyelvet tanul – angolt, kínait, koreait, oroszt, thait, franciát, németet… És idegenvezetőnek kínálkozik. Ázsiában lcsó a munkaerő, az idegenvezető sem kerül sokba. Kambodzsában 20 dollár egy napra. Burmában pedig két hét hétig kísért el bennünket mindenhová, még repülővel is Nyi Nyi, elfogadható áron. Idegenvezető nélkül sok mindenről lemaradnánk.

Ázsia hamis képe

Főleg azért, mert útikönyvek csapnivalóak. A mi, friss (alig tízéves) útkönyvünk például azt írta, hogy Kambodzsa fővárosában Phom Penh-ben olykor még fegyverropogás hallatszik, este ki ne menjünk az utcára. Másodszor járok Phnom Penh-ben, nincs fegyverropogás. Dübörgés van: a Tonle Sap folyó partján diszkóra és khmer muzsikára táncol a fél város.

Azt is írja az útikönyv, hogy középkori dzsungelvárosban, Angkorban nem hagynak békén a kéregetők. Korábban így lehetett, bár három éve már csak a képeslap- és térképárus gyerekek voltak tolakodók. Idén azonban sem Laoszban, sem Kambodzsában egyetlen kéregetőt sem láttam. Ellentétben Budapesttel, ahol minden aluljáróban látok. Azt is írja az útikönyv, hogy Laosz a világ egyik legszegényebb országa. Lehet, hogy van ilyen statisztika, mindenestre annyi vadonatúj, csillogóan tiszta terepjárót még sehol sem láttam, mint Vientianéban vagy Luang Prabangban. Szólni nem tudtam a meglepetéstől, és ma sem értem, hogy mi történt. A GDP-adatok nem mutatnak semmit.

Ázsia előz

Listába szedtem az ázsiai gazdasági fejlődés legjellemzőbb jegyeit: bicikli, kismotorkerékpár (Kambodzsa, Vietnam),

terepjáró (Laosz). A személyautó mintha kimaradna. A nagy álom a kismotorkerékpár. Erre ráfér az egész család, a két szülő mellett három-négy gyerek is: közrefogva, oldalazva, persze strandpapucsban. Európa persze tiltaná. A következő ugrás már a terepjáró. A gazdasági fejlődés másik jellemzője: a mobiltelefon és a televízió. Mindenkinek van mobilja és tévéje is. Ott is, ahol nincs áram. A kis kambodzsai – kvázi tanyai – településeken nincs se víz, se áram. A mobiltelefon titka, hogy embernek legelemibb igénye a folyamatos jelen: kapcsolatban lenni, elérhetőnek lenni, folyamatosan tudni a másikról.

Európa betiltaná Ázsiát… De Európában a lakosság vészesen öregedik, Ázsiában viszont a lakosság nagy része 30 év alatti. Lehet, hogy fordítva lesz? Mindenesetre Délkelet-Ázsia a háborús-polgárháborús évek után hallatlan gyorsasággal, s utánozhatatlan életerővel, életkedvvel előz. A vörös khmerek idején legalább másfél millió ember elpusztult Kambodzsában. Ma hárommillióval vannak többen… S a folyóparti sétányok este megtelnek szerelmespárokkal.

Rend a káoszban

A közlekedést a kereslet-kínálat törvényei alapján magánvállalkozások szervezik. (A kambodzsai vasúthálózat katasztrofális, jelenleg felújítás alatt áll.) A városokban a tuktukosok (motorbicikli-taxisok) hajtanak a turistákra, s a tarifát igen magasról indítják. A helyiek gyalog sehová sem mennek, ebből arra lehet következtetni, hogy nekik nagyon olcsó. A városok között tucatnyi, önmagát „VIP"-nek nevező busztársaság hirdeti útjait átlagosan 10 dollárért – a menetidőt tól-ig (pl. 10-12) órákban adva meg. Mindig az -ig lesz érvényes. Vientiane és Luang Prabang között megértettem, hogy miért van szükség terepjáróra – persze csak azoknak, akik megtehetik. Mert út alig van. Egyenes, hibátlan szakasz pedig egyáltalán. A mi buszunk 14 óra alatt küzdötte le a 8-10 órára tervezett távot. Igaz történt valami. Beesteledett, s azt tapasztaltuk, hogy nem látunk semmit. Talán takarékoskodik a sofőr az árammal. Mellettünk fiatal amerikai turisták utaztak, előrementek. Idegesen jöttek vissza: „Rossz az akkumulátor, sötétben vezet". Hegyekben, egysávos úton, beláthatatlan kanyarokban. A nyugatiak fejlámpával, mobiltelefonokkal mentek előre világítani a vezető feje fölött. Majd követelték, hogy álljon félre. A kétórás kényszerpihenő alatt meghozták az új akkumulátort.

Kambodzsát végigbuszoztuk. A buszok állapota borzalmas, a léghűtők szabályozhatatlanok (Ázsia alapvetően túlhűt), az ablakok repedtek, egyes ülések hátrazuhannak. A csomagtartóban lévő bőröndjeinken tyúkok utaztak. A vörös por mindent belep. A szájmaszk nem föltétlenül finomkodás, sokan a helyiek közül is hordják. Én elfelejtettem, még most is köhögök miatta.

A városi közlekedés kaotikus. A másik oldalra születni kell. Ha nem így történt, át kell jutni. A káosz azonban csak látszólagos. Kifinomult íratlan szabályok szerint mozognak. Alapszabály: a gyalogosnak lassan kell előrehaladni. A sűrű

rajban közeledő motorosok szét fognak nyílni. Egyszer, mert visszaléptünk, meglökött bennünket egy motorkerékpáros. Mi megijedtünk, de csak egy mosoly volt a válasz. Aki mégsem mer lelépni a járdáról (járda nincs mindenütt), annak tanácsolható, hogy szorosan tapadjon rá a helyiekre.

A mosoly mindent legyőz

Az ázsiai tömegközlekedést túlélve azonban minden igényt kielégítő és megfizethető vendégházakat (Luang Prabang) és szállodákat (Siem Reap, Phnom Penh) találunk. És az árban nemcsak a kötelező mosoly, kedvesség van benne, hanem kávé, tea, sőt internet is. A bankkártyával szemben viszont bizalmatlanok, kérik mellé az útlevelet is, sőt, egyes helyeken 3%-os kezelési költséget is felszámolnak. Laosz régi fővárosa, Luang Prabang mellebevágó. A Mekong-parti város mintha Nyugat-Európában lenne. Folyamatos járdák, lehet bóklászni, biciklizni. Vendégházak, szállodák, éttermek minden kényelemmel, és vagy tucatnyi buddhista kolostor, ahol nyugodtan lehet ücsörögni, merengeni, fényképezni. Csönd, nyugalom, béke, mosoly.

Miért utazik az ember Délkelet-Ázsiába? Leginkább a meghökkentő, trópusi erdőkbe fulladt középkori templomvárosok miatt, azután a híres barátságos vendéglátás miatt, meg a buddhista hagyományok, sztúpák, kolostorok hangulata miatt. Thaiföld a „mosoly országa”, de mosolyból sok jut Kambodzsában és Laoszban is. A nyugatiak nyilván keresnek valamit, ami nekik elveszett: a csecsemőktől az öregek arcáig sugárzó derűn túl a harmóniát, a nyugalmat – amely árad és mindenkit magával ragad. Az ideges turistát nem is értik. Alapvetően emberi hibának tartják az idegességet. A rámosolygás persze félrevezető is lehet. Van, aki így folytatja: „elmegyek veled”.

Kambodzsa királyság, s a sok viszontagság után most egy viszonylag stabil „néppárt" kormányoz. Laosz (mint Vietnam és Kína) szocialistának nevezi magát. De a megfigyelő nem látja az államberendezkedés különbségeit. Mindkét országban a politika háttérbe vonult, a magánvállalkozásnak szabad tere van (vagyis az állam keveset ad, viszont cserébe mindent megenged), a buddhizmus pedig áthatja az egész társadalmat. A mi kategóriánkkal nonszensznek tűnik Laosz berendezkedése: buddhista kapitalista szocializmus. Az öröm, a boldogság, a bizalom nyilván a sok évtizedes háborúskodás utáni megkönnyebbülésből is fakad – de lehet, hogy a buddhizmus vagy egyszerűen csak Délkelet-Ázsia géniuszának sugallata. Egyértelműen ragadós. Aki túl tud lépni a bogárevés (chips) látványán, a vörös poron, a közlekedési nehézségeken, és megismeri, átéli ezt a más életformát, örökre beleszeret.

Tudatlanságból gyűlölet

Pjotr Klodkowski lengyel orienatalista A Kelet csodálatos zamata című könyvében leír egy drámai eseményt. A muzulmán Malajziába vitt egy turistacsoportot. Nem figyelt, s a turistái egy mecset melletti rituális mosdót köztéri mellékhelyiségnek néztek, és oda akartak vizelni. Amikor a helyiek ezt észrevették, nekik estek. Ha időben nem avatkoznak közbe, véres konfliktus támadt volna belőle… Miből is? Abból, hogy az európaiak félreértettek valamit. A szükségtől hajtott európai férfiak nem figyeltek föl a részletekre, piszoárnak nézték a rituális mosakodó helyet. Szerencsére még nem kezdtek hozzá az akcióhoz. Ha ugyanis az megtörtént volna, nem élték volna túl. S mindez miért? A tudatlanság miatt. Klodkowski írja: „a tudatlanság váratlanul gyűlöletbe torkollhat. Megértettem, hogy a gyűlölet érzését számunkra teljesen lényegtelen, sőt groteszk

mozzanatok váltják ki…” Ez járt a fejemben, amikor a következőkre figyeltem föl.

A kambodzsai csodálatos Angkor egyik romtemplomát szemléljük. A templom ma is szent hely, az egyik buddhista, a másik hinduista. Akadnak szerzetesek, gyújtanak füstölőt, gyertyát, sokan imádkoznak a romok közötti szent helyeken. De mit látok: két fehérbőrű turista hölgy bikinire vetkőzik és kifekszik a templom fallal határolt területén a fűre… Ők a szent helyen napoznak. A tudatlanság persze sok minden alól fölment. Egyébként kinek jutna eszébe Európában egy templomkertben vagy temetőben fürdőruhára vetkőzni és napozni?

Az angkori középkori templomvárosok nagy része rossz állapotban van. A kambodzsaiak többnyire előzékenyen engedik a turistáknak a szabad barangolást. Nem áll minden templom vagy rom mellett őr. Szét is hordták már Angkor egy részét, nyugodtan megsimogathatjuk a csodás homokkő-faragványokat. Bizonyára nem történne semmi, ha nem csak simogatnánk. (A repülőtéren persze igen.) És ekkor mit látunk? Egy nyugat-európainak tűnő turista körbemegy a templomot övező fal kerítésén. A kövek mozognak, imbolyognak, a turista pedig ott egyensúlyozik. Igazából már nem őt sajnáljuk, hanem azon szomorkodunk, hogy a kövek ellenálltak évszázadoknak: seregeknek, a trópusi őserdő hódításának… Ami nem sikerült a háborúknak és a természetnek, azt bevégzi a turista.

Furcsa, hogy a trópusi erdőben lévő angkori romok megtekintésére sokan csecsemőket is elhoznak. Önmagában érthetetlen, hogy Európából miért kell egy- és kétéves gyerekekkel Kambodzsába kirándulni. De hogy a romok között babakocsival, esetleg különféle gyermekhordozókkal imbolyognak a negyvenfokos hőségben… A babának biztos nem jó. A szülőket persze nem sajnáljuk.

Délkelet-Ázsiában súlyos sértésnek számít valaki felé a talpunkat mutatjuk. Ezt minden útikalauz leírja. Az összes járművön azt tapasztalni, hogy a nyugati turisták fölteszik a lábukat az előttük lévő ülés támlájára, jól irányozva valaki felé, az egyik buszon gyakorlatilag a vezető fejére. Még akkor is bunkóság lenne, ha nem számítana itt súlyos sértésnek…

Kedvelt turistaszokás a fényképezés, sőt fényképezkedés. A pózolás ősi emberi ösztön: mutatni valami vidámságot, furcsaságot. Csakhogy most szent helyen, templomokban vagyunk. És a pózolás itt is folyik: az egyik turista éppen halottnak tetteti magát. Ez nyilván jópofa. A másik fölemeli a lábát, mint egy táncosnő. A harmadik grimaszt vág. Természetes pózt senki sem választ… A természetes unalmas…

Arról ne is beszéljük, hogy valamiért a vörös khmerek legszörnyűbb tetteinek helyszínein, a Toul Szleng múzeumban (egy középiskolából lett kínzótelepen) és a „Gyilkos mezőkön", ahol kivégezték a szerencsétlen embereket, táblák figyelmeztetnek arra: „Nevetni tilos!"

Idézzük föl Klodkowski gondolatait: „a tudatlanság váratlanul gyűlöletbe torkollhat". Hozzáteszem: a turizmus gazdasági segítséget nyújt, ráadásul segítheti a másik világ jobb megértését, a toleranciát, ám a tömegturizmus sokszor az idegenség, az intolerancia terjedéséhez vezet.

Utóhang

Nagy igazságaim nincsenek, de ezt megfogalmaztam: Amennyivel jobb nekünk az életünk, annyival rosszabb, s amennyivel rosszabb az övék, annyival jobb…

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Comment

Name*

Email*

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

Hozzászólás küldése

This site uses Akismet to reduce spam. **Learn how your comment data is processed.**

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.